

שהם סובלים ממצב כלכלי, שבמושגים של היום היה נחשב כהרבה מתחת קו העוני. האנשים הפשוטים יותר התקוממו. שניים או שלושה מהם ראו כמוצא יחיד התגייסות לצבא הבריטי: "לפחות יהיה לנו מה לאכול!" הם עברו עם הכוחות הבריטיים לכרתים. אחד נפל שם, שני נשבה, עם הפלישה הגרמנית, ובילה שש שנים במחנה שבויים גרמני, שם האוכל בטח לא יותר טוב. מוסדות הקבוץ המאוחד ניסו, ע"י ארגון עבודת חוץ מוגברת, לסייע לקיום פלוגות העבודה.

אפשר היה לכתוב עמודים רבים על נושא האוכל בקבוצים ועל נושא השירותים לחבר בכלל. אקדים ואומר שלפחות בין פלוגות העבודה הרבות במושבות מטבח קבוץ מחר הצטיין. הצל"ש מגיע לחברות הציניות: הן איחדו את מיטב הידע של המטבח ההונגרי עם היכולת לצמצום ולאלתור שהביאו מכפרי פ.ק.ר. ה-26 מיל תקציב מוצו למקסימום. ברוב הקבוצים המצב, בתחום זה, היה רחוק מלהשביע רצון, ולא תמיד בהצדקה. מבשלות ממוצא פולני לא ידעו להסתדר בתנאים של הגבלת מצרכים ובעיקר עם חוסר בשר. לעזרתן באה האידיאולוגיה שכפתה, לפחות על האינטליגנציה הקיבוצית, לראות באוכל דבר מה נחות, שלא יאה להוגה דעות להחשיב ולתת את דעתו עליו (ר' מליץ: "מעגלות" הוצ. הקבה"מ - 1942). גם מגוון המצרכים שמשק חקלאי מבוסס היה מסוגל לספק למטבח, לא שיפר את איכות האוכל, אם צוות המבשלות לא ידע (או לא היה מעוניין) להפיק את התועלת מהם - וזה קרה רק בקבוצים מעטים בתקופה ההיא. את השיא באוכל ירוד החזיק בימים ההם משק יגור. טוענים להצדקת העניין, שיגור הייתה חשופה לביקורים של קהל גדול מחיפה הסמוכה. בעיקר בלילות ששי. באו, נכנסו ישר לחדר האוכל והתיישבו ליד השולחנות - זה אולי קביל מבחינה חברתית, אך ודאי שלא מבחינה כלכלית. הפתרון היה - צמצום בתפריט הדל בלאו הכי. מה הניע את אנשי חיפה לבלות ליל ששי בחדר האוכל הומה אדם, על שולחנותיו הצפופים וצלחות הפח - עם כל הרצון הטוב איני מסוגל להבין, מה עוד שחלקים גדולים בציבור הפועלים לא אהדו את התנועה הקיבוצית.

זכות הדיור בקבוץ נקבעה ע"י הוותק. דובר כמובן על חדרים בלבד. היו דרגות - חדר בבניין, בצריף או באהל. רווקים גרו שנים או שלושה חברים/ות בחדר; זוג צעיר היה צריך לחכות בתור, עד אשר התפנה עבורו חדר. בפלוגות העבודה במחנות הארעיים החברים שוכנו בדרך כלל רק בצריפים ובאהלים, חדרים בבניין כמעט ולא היו קיימים. אך גם במשקים הקיבוציים בסוף שנות השלושים הבניה הקשה לשיכון חברים הייתה רק בתחילתה. גודל החדרים בצריפים לא עלה על 33 מ', במקרה הטוב. פרטיות כמעט ולא הייתה קיימת, מאחר והקירות המפרידים בין חדר לחדר לא סייעו לשמירה על השקט וצריף של ארבעה או חמישה חדרים הפך למשפחה עליזה גדולה אחת. האוהל הבטיח יותר פרטיות - אך בפלוגת עבודה לא נחשב לשיכון קבוע, היות ועבודת חוץ בריחוק מקום אילץ, לעיתים קרובות, את החברים היוצאים לקחת איתם אוהל. לא אחת קרה ודיירי אוהל מצאו עצמם בבוקר מתחת כיפת השמים, לאחר שצוות יוצא פירק מעליהם בלילה את אוהלם.

קיום הפלוגה היה בעבודה גם בריחוק מקום. מספר מקומות עבודה עמדו תמיד פתוחים לפני חברי פלוגות העבודה של הקבוץ המאוחד: ראשית, הפלוגה המקובצת בסדום, במפעלי ים המלח. הקבוץ המאוחד החזיק שם מחנה קיבוצי לכל דבר, כולל שרות לחברים וסיפק חלק ניכר מכוח העבודה במפעל האשלג הדרומי. שנית, נמל תל-אביב ותחנת הרכבת בתל-אביב. גם במקומות אלה עבדה פלוגה מקובצת של הקבוץ המאוחד, בעיקר בעבודות קבלניות של פריקה וטעינה. לכל המקומות האלה, במידה והייתה עבודה, שלחו הפלוגות הקטנות את חבריהן, בתנאי דיור ירודים ובשכר שלא תמיד הצדיק אפילו את הוצאות הנסיעה; לעיתים עבודות אלו היו בקבלנות בתנאי 'כיבוש', ז.א. בשכר ירוד, כדי לדחוק את הערבים מהעבודה. אבל בתחילת 1941, מזכירות הקבה"מ החליטה לעזוב את עבודות הסבלות בנמל וברכבת תל-אביב מחשש לדמורליזציה חברתית. חברים עובדים שם התפתו לגנוב בעת פריקת המטענים, כמנהג המקום. המשכורת הירודה הניעה מנהלים ופקידים להשלים את הכנסותיהם ע"י גניבה ונוהג זה הפך לנחלת הכלל. בדיון שעסק בסוגיה זו, התבטאו אחדים מהחברים הנוגעים בדבר כי "מעשירים (כנראה הנמענים) מותר לגנוב". מסקנת המוסדות הייתה, שמוטב לזנוח מגזר עיסקי זה. פלוגת הנמל, הגרעין של עובדי הסבלות בת"א פורקה. חברי קב"מ "מחר", שעבדו ברכבת בת"א התפארו בבית מהצלחתם בשטח